

УДК 658.5:330.115:338.242
DOI: 10.31891/2307-5740-2020-288-6-16

ВІВЧАР О. І.
Західноукраїнський національний університет

КОМПЛЕКСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ ПОГЛЯДІВ НА ДЕФІНІЦІЮ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Метою статті є обґрунтування сутнісної характеристики економічної безпеки підприємств, а також формування основних критеріїв оцінки її надійності та ефективності в сучасних трансформаційних умовах. Проведено комплексне дослідження сутнісно-змістовної характеристики економічної безпеки підприємств. Запропоновано авторське бачення наукової дефініції економічної безпеки підприємств, що на відміну від існуючих, дало змогу ідентифікувати попереджувальний характер з виокремленням критеріїв оцінки її надійності та ефективності в сучасних умовах функціонування.

Ключові слова: безпека підприємств, економічна безпека підприємств, дефініція економічної безпеки, рейдерство.

VIVCHAR O.
Western Ukrainian National University

COMPREHENSIVE STUDY OF CONCEPTUALIZATION OF MODERN VIEWS ON THE DEFINITION OF ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES

The purpose of the article is to substantiate the essential characteristics of economic security enterprises, as well as the formation of main criteria for assessing its reliability and efficiency in modern transformational conditions. Methods. To solve this scientific problem used: structural method - to build the structure of the article; comparative analysis empirical data - to pose the problem and study the object of study; abstract-logical generalization - to justify clarifications of scientific concepts of economic-mathematical model. The Results. A comprehensive study of essential and substantive characteristics the economic security of enterprises in modern market conditions. Scientific novelty. The author's vision the scientific definition of economic security at enterprises is offered, which, in contrast the existing ones, allowed to identify the preventive nature with the selection of criteria for assessing its reliability and efficiency: ensuring stable operation of enterprises, preservation and increase of finances and material values; sustainable development, preservation and increase of material values the enterprise, high level of competitiveness production; use of innovative technologies in production activities; inviolability of commercial information and all resources; timely prevention of crisis situations and neutralization of negative factors affecting the activities of the enterprise. The practical significance. The main provisions of the scientific article will provide an opportunity to apply in practice the indicators of effectiveness the economic security of enterprises.

Key words: security of enterprises, economic security of enterprises, definition of economic security, raiding.

Постановка проблеми. Підвищення рівня ризиків ведення бізнесу вимагає від суб'єктів господарювання ефективного формування середовища економічної безпеки, визначення та попередження основних факторів впливу на їх безпеку. Слід зважити на той факт, що виробничо-економічні системи, незалежно від форми власності, характеризуються наявністю постійного ризику та загроз, що пов'язані з динамікою зовнішнього та внутрішнього середовища їх функціонування. Звертаємо увагу, що економічна безпека підприємств залежить від стану економічної безпеки країни. Між тим слід зазначити, що в даний час економічна безпека України знаходиться під загрозою, оскільки всі складові забезпечення економічної безпеки знаходяться в умовах небезпеки. Проблеми власної економічної безпеки виникають перед кожним видом підприємницької діяльності не тільки в кризові періоди, але й під час роботи в стабільному економічному середовищі, комплекс вирішуваних при цьому цільових завдань має істотну відмінність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження сучасної проблематики з питань економічної безпеки підприємств висвітлюють такі провідні науковці як Б. Андрушків, Г. Ляной, О. Ареф'єва, І. Бінько, М. Войнаренко, В. Гець, В. Духов, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, Т. Косянчук, Т. Кузенко, В. Микитенко, В. Мунтіян, О. Панухник та ін. У практичній діяльності безпеці підприємств приділяється надто мало уваги: у більшості випадків проблеми усвідомлюються лише тоді, коли кризові явища набувають суттєвих масштабів або, що значно гірше – незворотного характеру.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування сутнісної характеристики економічної безпеки підприємств, а також формування основних критеріїв оцінки її надійності та ефективності в сучасних трансформаційних умовах.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення належного рівня економічної безпеки підприємств є однією із фундаментальних засад підтримання його життєздатності в умовах динамічного економічного середовища. Безпека підприємств – це основа збереження стійких конкурентних позицій, передумова ефективного функціонування та стабільного розвитку суб'єкта господарювання.

Отож, управління безпекою є невід'ємним елементом культури ведення підприємницької діяльності, а згідно сучасним поглядам – якості виробничо-господарської діяльності в цілому. Якість

функціонування підприємницьких структур визначається такими основними елементами як: економічна ефективність; соціальне спрямування; безпека [4].

Щодо безпеки як складової “якості” вітчизняного підприємництва, то, на думку експертів, основними негативним чинниками є: відсутність повноцінного ринкового середовища; незавершеність формування інституційної бази економічної політики; незбалансованість державної регуляторної політики; недосконалість бюджетної політики; зловживання монопольним становищем цінового характеру; збільшення кількості кримінальних посягань, так званого “рейдерства”, корупційних та дискримінаційних дій щодо підприємств; недосконалість судової системи, корумпованість органів влади та відсутність державних інститутів, які б ефективно захищали права власника; низький рівень конкурентоспроможності підприємств та їх інноваційної активності; незадовільні показники фінансового стану та ефективності функціонування підприємств і використання ними ресурсного забезпечення тощо. Загалом безпека підприємств – це такий стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективне їхнє використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним впливам. Основними функціональними елементами безпеки підприємств є: захист комерційної таємниці і конфіденційної інформації; комп’ютерна безпека; внутрішня безпека; безпека будівель і споруд; фізична безпека; технічна безпека; безпека зв’язку; безпека перевезень вантажів і осіб; екологічна безпека; конкурентна розвідка тощо [1, с. 55].

Наукові дослідження дають можливість стверджувати, що економічна безпека підприємств – це такий стан управлінської системи підприємства, за якого досягається управління фінансовими ресурсами і мається можливість адекватно реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі та проектувати можливі загрози і реакцію на них з метою забезпечення безкризового розвитку підприємства. Адже саме управлінська система розпізнає загрози та розробляє заходи щодо їх подолання.

На основі аналізу літературних джерел щодо дефініції економічної безпеки підприємства, зауважимо, що ця наукова категорія різними науковцями трактується по-різному.

Одні науковці, такі як В. Богомолів, В. Бокій, Л. Корчевська, Г. Козаченко, Д. Ковалев, З. Варналій розуміють під економічною безпекою стан захищеності, що є найбільш обґрунтованим, оскільки такий підхід відображає зміст самого поняття.

В своїх працях В. Пономарьов, Д. Ковальов, та Т. Сухорукова акцентують увагу тільки на загрозах зовнішнього середовища, які в умовах ринкової економіки постійно змінюються. Однак економічна безпека підприємства – це здатність господарюючого суб’єкта забезпечити свою стійкість в різноманітних, у т.ч. і несприятливих умовах як зовнішнього, так і внутрішнього середовищ.

У наукових дослідженнях О. Мороз, Н. Карачина, А. Шиян вважають, що економічна безпека підприємства – це стан захищеності підприємства, який забезпечує незалежність, стабільність, стійкість, здатність до розвитку та спроможність запобігати і підтримувати вплив зовнішніх і внутрішніх загроз у певних межах.

У роботах таких вчених як Л. Корчевської, О. Корнієнко, О. Коробчинського, І. Кравчук розглядається економічна безпека як стан використання ресурсів або потенціалу.

Що стосується наукових напрацювань, то А. Меліхов і Е. Камишнікова під економічною безпекою підприємства розуміють стан ефективного використання усіх ресурсів підприємства, таких як капітал, персонал, інформація, технології, технічний стан обладнання при існуючих ринкових можливостях, що спричинює попередження негативних впливів внутрішніх і зовнішніх небезпек та забезпечує можливість довгострокового виживання та стійкий розвиток на ринку в майбутньому.

Аналіз наукових джерел дає змогу відмітити ще інші визначення сутності поняття економічної безпеки підприємства. Зокрема, Г. Козаченко зауважує, що економічна безпека підприємства – це міра узгодження як в часі, так і в просторі одночасно економічних інтересів підприємства з інтересами усіх господарюючих суб’єктів зовнішнього середовища, з якими воно співпрацює, від яких залежить його діяльність або просто підтримує економічні зв’язки [5].

Таким чином, на думку автора, економічну безпеку доцільно розглядати як можливість забезпечення стійкого стану та стабільної результативної діяльності підприємства в різноманітних умовах під різноманітним впливом зовнішнього середовища, на фоні масштабу і характеру можливих внутрішніх змін. Основну концептуалізацію дефініції щодо економічної безпеки підприємств, нами сформовані у табл. 1.

Кожний вид підприємницької діяльності є системою, яка характеризується наявністю певних зв’язків між елементами даної системи, тому діяльність спрямована на забезпечення економічної безпеки підприємства повинна також носити системний характер.

На основі проведених досліджень встановлено, що саме комплексний та системний підходи до організації економічної безпеки підприємства забезпечать найбільш повною мірою його надійний захист. У цьому контексті систему можна охарактеризувати комплексом управлінських, страхових, правових, економічних, охоронних, режимних, судово-правових та інших заходів із захисту бізнесу від незаконних посягань, мінімізації або уникнення матеріальних та інших утрат.

Таблиця 1

Дефініції поняття “економічна безпека підприємства”

№ з/п	Автор	Визначення
1	Азарова А.О., Гаврилова О.В.	Економічна безпека підприємства – система заходів, що забезпечують конкурентоспроможність і економічну стабільність підприємства, а також сприяють підвищенню рівня добробуту працівника.
2	Алексеєнко В., Сокольський Б.	Економічна безпека підприємства – забезпечення умов збереження комерційної таємниці і інших секретів підприємства
3	Белов В., Полянский А.	Економічна безпека підприємства – забезпечення умов збереження комерційної таємниці і інших секретів підприємства
4	Гавриш В.А.	Економічна безпека підприємства – забезпечення умов збереження комерційної таємниці і інших секретів підприємства
5	Дарнопах Г.	Економічна безпека підприємства – це стан, який забезпечує економічний суверенітет, економічне зростання, підвищення добробуту в умовах економічної залежності
6	Деружинский В.А., Деружинский В.В.	Економічна безпека підприємства – забезпечення умов збереження комерційної таємниці і інших секретів підприємства
7	Забродський В., Капустін Н.	Економічна безпека підприємства – це кількісна і якісна характеристика властивостей фірми, що відображає здатність “самовиживання” і розвитку в умовах виникнення зовнішньої і внутрішньої економічної загрози; економічна безпека фірми визначається, як сукупність чинників, які забезпечують незалежність, стійкість, здатність до прогресу в умовах дестабілізуючих факторів, забезпечення економічних інтересів і т.д.
8	Капустін Н.	Економічна безпека підприємства – це кількісна та якісна характеристика економічних властивостей системи з точки зору її здатності до самовиживання та розвитку в умовах дестабілізуючої дії непередбачуваних та важкопрогнозованих зовнішніх та внутрішніх факторів
9	Ковальов Д., Сухорукова Т.	Економічна безпека підприємства – це захищеність його діяльності від негативного впливу зовнішнього оточення, а також здатність своєчасно усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, які не відбиваються негативно на його діяльності
10	Олейніков Е.	Економічна безпека підприємства – стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для запобігання загрозам і забезпеченню стабільного функціонування підприємства в даний час і в майбутньому
11	Плетнікова І.П.	Економічна безпека підприємства – стан найефективнішого використання корпоративних ресурсів для уникнення загроз та забезпечення стабільного функціонування підприємства як в даний час, так і в майбутньому
12	Соколов Я.В.	Економічна безпека підприємства – забезпечення умов збереження комерційної таємниці і інших секретів підприємства
13	Тамбовцев В.Л.	Економічна безпека підприємства – це стан підприємства, яке означає, що ймовірність небажаної зміни яких-небудь якостей, параметрів майна, що належить йому, і що зачіпає його зовнішнього середовища невелика (менше певної межі)
14	Шликов В.В.	Економічна безпека підприємства – стан захищеності життєво важливих інтересів підприємства від реальних і потенційних джерел небезпеки або економічних погроз

[систематизовано автором на основі літературних джерел]

Так як основні характеристики системи економічної безпеки підприємства залежать від об’єкта захисту, який є складним і багатограним, то необхідно комплексно підходити до процесу управління системою економічної безпеки. Комплексна система економічної безпеки підприємства – це комплекс взаємозв’язаних заходів організаційно-правового характеру, що здійснюються спеціальними органами, службами, підрозділами суб’єкта господарювання, спрямованих на захист життєво важливих інтересів особистості, підприємства і держави від протиправних дій з боку реальних або потенційних фізичних або юридичних осіб, що можуть призвести до істотних економічних утрат та забезпечення економічного зростання в майбутньому [5].

Головною метою системи економічної безпеки підприємства є забезпечення його стійкого і максимально ефективного функціонування, створення високого потенціалу розвитку і зростання в майбутньому. Ми в свою чергу будемо відстоювати думку про те, що важливим елементом функціонування системи економічної безпеки підприємства є механізм її забезпечення, який реалізується через стратегічне та оперативне планування заходів з забезпечення фінансово-економічної безпеки. Управління системою економічної безпеки підприємства – це організовані дії, які забезпечують злагоджене функціонування всіх служб, підрозділів і співробітників підприємства з метою запобігання чи усунення загроз діяльності підприємства.

Слід зазначити, що до основних завдань системи економічної безпеки підприємства належать: захист законних прав і інтересів підприємства і його співробітників; збір, аналіз, оцінка даних і прогнозування розвитку обстановки; вивчення партнерів, клієнтів, конкурентів, кандидатів на роботу; виявлення, попередження і припинення можливої протиправної та іншої негативної діяльності співробітників підприємства на шкоду його безпеці; забезпечення збереження матеріальних цінностей і відомостей; отримання необхідної інформації для розроблення найбільш оптимальних управлінських рішень з питань стратегії і тактики економічної діяльності компанії тощо [3].

Основне значення системи економічної безпеки підприємства полягає в тому, що вона повинна мати попереджувальний характер, а основними критеріями оцінки її надійності та ефективності є:

– забезпечення стабільної роботи підприємства, збереження і примноження фінансів і матеріальних цінностей;

– попередження кризових ситуацій, у тому числі різних надзвичайних подій, пов'язаних з діяльністю “зовнішніх” або “внутрішніх” загроз [5].

Як свідчать результати досліджень, що в системі економічної безпеки підприємства особливим є застосування блокової схеми регулювання: прогресивне управління витратами підприємства; бюджетування; управління грошовими коштами; діагностика стану підприємства; управління оборотними коштами; застосування міжнародних стандартів забезпечення безпеки; податкове планування тощо.

Прагматика системи економічної безпеки підприємства вимагає вірно обраної методики забезпечення безпеки бізнесу, зокрема до якої слід віднести збір та обробку аналітичної інформації про досвід та заходи забезпечення безпеки зарубіжних підприємств, аналіз, постійний моніторинг та прогнозування умов, загроз, небезпек та індикаторів фінансової безпеки, розробка та запровадження необхідних заходів щодо підтримки економічної безпеки на належному рівні.

Одразу ж зауважимо, що методика побудови системи економічної безпеки підприємства охоплює такі етапи:

– вивчення специфіки ведення підприємницької діяльності, сегмента, який воно займає на ринку, штатного розпису, а також знайомство з персоналом;

– аналіз зовнішніх і внутрішніх загроз економічній безпеці підприємства та вивчення інформації про кризові ситуації, їхні причини і шляхи врегулювання;

– аудит наявних засобів із забезпечення безпеки й аналіз їх відповідності виявленим загрозам;

– моделювання нової системи економічної безпеки підприємства: розроблення плану усунення виявлених під час аудиту недоліків; підготовка пропозицій щодо удосконалення системи економічної безпеки (у т.ч. створення служби безпеки на підприємстві, якщо такої не існувало, чи системи безпеки на її базі, визначення механізмів її забезпечення), розрахунок усіх видів необхідних ресурсів; планування щомісячних витрат на забезпечення функціонування системи економічної безпеки;

– затвердження керівництвом моделі нової системи та бюджету на її утримання;

– формування нової системи економічної безпеки;

– оцінка ефективності сформованої системи, а також її удосконалення [4, с.44].

Резюмуючи вище описане, на нашу думку, економічна безпека підприємства – це кількісна та якісна характеристика економічних властивостей системи та її здатність своєчасно усунути реальні і потенційні загрози.

Наукові праці з даної проблематики є багаточисленними, тому дослідження усієї сукупності точок зору на тлумачення управління економічною безпекою підприємства є недоцільним з огляду на великий ступінь повторюваності. Для того, щоб отримати повне уявлення про сучасний стан досліджуваної проблеми, досить навести декілька значущих точок зору та визначень.

Щодо наукових підходів першої групи, слід зауважити, що серед них спостерігається досить широкий діапазон поглядів. Але, у більшості випадків, у цій групі наукових підходів визначення поняття управління економічною безпекою тим чи іншим чином надається шляхом визначення та опису складових цієї системи. При цьому, виділяється три таких сукупності складових:

– управління економічною безпекою – як сукупність взаємопов'язаних заходів (Є. Олейніков, Л. Донець, Т. Слободяник, В. Ортинський, В. Франчук, Ю. Кім, М. Камлик, В. Шуршин, С. Шкарлет);

– управління економічною безпекою – як сукупність функціональних складових (Б. Андрушків, О. Пластун, С. Пучков, С. Кузнецов);

– управління економічною безпекою – як сукупність суб'єктів безпеки та інструментів їх діяльності (В. Мак-Мак, О. Коробчинський, В. Ярочкін, Л. Шемаєва, А. Пономаренко, С. Грунін, В. Гусев, О. Соснін, П. Пригунов).

Неможливо залишити поза увагою те, що представлення ж системи економічної безпеки у якості соціальної або вужче – соціально-економічної системи – припускає превалювання інших принципів функціонування системита системних властивостей. Використання ж надбань теорії функціональних систем у якості системологічної теоретичної та методологічної основи взагалі унеможливорює представлення устрою системи економічної безпеки у вигляді механістичної системи – устрій функціональної системи зовсім інший [6].

Головною метою системи економічної безпеки підприємств є забезпечення стійкого і максимально ефективного функціонування, створення високого потенціалу розвитку і зростання в майбутньому. У практичній діяльності механізм економічної безпеки підприємств можна розглядати як систему організаційних, фінансових та правових засобів впливу, які мають на меті своєчасне виявлення, попередження, нейтралізацію та ліквідацію загроз економічній безпеці підприємств. Для ефективного забезпечення економічної безпеки підприємств необхідний системний підхід, який передбачає формування механізму управління економічною безпекою. Системний підхід до формування механізму забезпечення економічної безпеки підприємств припускає, що необхідно враховувати всі умови його діяльності, а сам механізм повинен мати чітко окреслені елементи, схему їх дії і взаємодії [3].

Вивчаючи дану наукову проблематику, слід ще раз наголосити, що під економічною безпекою підприємств слід розуміти стан захищеності його ресурсів та інтелектуального потенціалу від наявних та потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього середовища його функціонування, який характеризується високими фінансовими показниками діяльності та перспективою економічного розвитку в майбутньому. Разом із тим слід зазначити, що кожне підприємство є системою, яка характеризується наявністю певних зв'язків між елементами даної системи, тому діяльність спрямована на забезпечення економічної безпеки підприємства повинна також носити системний характер.

На основі проведених досліджень встановлено, що саме комплексний та системний підходи до організації економічної безпеки підприємств забезпечать його надійний захист. У цьому контексті систему можна охарактеризувати комплексом управлінських, страхових, правових, економічних, охоронних, режимних, судово-правових та інших заходів із захисту бізнесу від незаконних посягань, мінімізації або уникнення матеріальних та інших утрат.

Так як основні характеристики системи економічної безпеки підприємств залежать від об'єкта захисту, який є складним і багатограним, то необхідно комплексно підходити до процесу управління системою економічної безпеки.

Ми вважаємо, що комплексна система економічної безпеки підприємств – це комплекс взаємозв'язаних заходів організаційно-правового характеру, що здійснюються спеціальними органами, службами, підрозділами суб'єкта господарювання, спрямованих на захист життєво важливих інтересів працівників підприємства від протиправних дій з боку реальних або потенційних фізичних або юридичних осіб, що можуть призвести до істотних економічних втрат та зміцнення економічної безпеки підприємств.

Хотілося б зауважити, що головною метою системи економічної безпеки підприємств є забезпечення його стійкого і максимально ефективного функціонування, створення високого потенціалу розвитку і зростання в майбутньому. Ми в свою чергу будемо відстоювати думку про те, що важливим елементом функціонування системи економічної безпеки підприємств є механізм її забезпечення, який реалізується через стратегічне та оперативне планування заходів з забезпечення економічної безпеки. Управління системою економічної безпеки підприємств – це організовані дії, які забезпечують злагоджене функціонування всіх служб, підрозділів і співробітників підприємства з метою запобігання чи усунення загроз діяльності підприємства.

Разом із тим слід зазначити, що при дослідженні економічної безпеки підприємств головний комплекс проблем і основні причини поточного неблагополуччя багатьох бізнесових структур приховуються в: незатребуваності продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, у її низькій конкурентоспроможності; недоступності інвестиційних ресурсів; митних і валютних бар'єрах тощо.

Слід зазначити, що до основних завдань системи економічної безпеки підприємств належать: захист законних прав і інтересів підприємства і його співробітників; збір, аналіз, оцінка даних і прогнозування розвитку обстановки; вивчення партнерів, клієнтів, конкурентів, кандидатів на роботу; виявлення, попередження і припинення можливої протиправної та іншої негативної діяльності співробітників підприємства на шкоду його безпеці; забезпечення збереження матеріальних цінностей і відомостей; отримання необхідної інформації для розроблення найбільш оптимальних управлінських рішень з питань стратегії і тактики економічної діяльності компанії тощо [2].

Висновок. Прорезюмувавши вище описане відзначаємо, що основне значення системи економічної безпеки підприємств полягає в тому, що вона повинна мати попереджувальний характер, а основними критеріями оцінки її надійності та ефективності є: забезпечення стабільної роботи підприємств, збереження і примноження фінансів і матеріальних цінностей; сталий розвиток, збереження і примноження матеріальних цінностей підприємства, високий рівень конкурентоспроможності продукції; використання інноваційних технологій у виробничій діяльності; недоторканість комерційної інформації і всіх ресурсів; своєчасне попередження кризових ситуацій і нейтралізація негативних чинників, що впливають на діяльність підприємства.

Література

1. Алькема В. Г. Параметри економічної безпеки підприємства як логістичної системи. Вісник економіки транспорту і промисловості : зб. наук.-практ. праць. Вип. 29. Харків. 2010. С. 51–59.
2. Бондарчук Ю., Марущак А. Безпека бізнесу: організаційно-правові основи. К.: Вид-во КНТ. 2008. 369 с.
3. Вівчар О. І. Особливості ідентифікації методів оцінки ринкової вартості бізнесу при діагностиці його економічної безпеки. Вісник Наука молода. Випуск 18. Тернопіль 2012. С. 118–122.
4. Вівчар О. І. Управління економічною безпекою підприємств: соціогуманітарні контексти: монографія. Тернопіль, ФОП Паляниця В. А., 2018. 515 с.
5. Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія. К.: Лібра, 2003. 280 с.
6. Швиданенко Г. О., Олесюк Г. О. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: монографія. К.: КНЕУ, 2002. 192 с.

References

1. Alkema, V. H. Parametry ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva yak lohistychnoi systemy [Parameters of economic security of the enterprise as a logistics system]. Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti : zb. nauk.-prakt – Bulletin of Transport Economics and Industry: Coll. scientific-practical wash. Vyp. 29. Kharkiv. 2010. 51–59. [in Ukrainian].
2. Bondarchuk, Yu., Marushchak, A. Bezpeka biznesu: orhanizatsiino-pravovi osnovy – Business security: organizational and legal framework. K.: Vyd-vo KNT. 2008. 369. [in Ukrainian].
3. Vivchar, O. I. (2018) Upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstv: sotsiohumanitarni konteksty [Management of economic security of enterprises: socio-humanitarian contexts]. Ternopil, FOP Palianytsia V. A. 515. [in Ukrainian].
4. Vivchar, O. I. (2012) Osoblyvosti identyfikatsii metodiv otsinky rynkovoї vartosti biznesu pry diahnostytsi yoho ekonomichnoi bezpeky [Features of identification methods for assessing the market value of business in the diagnosis of its economic security]. Visnyk Nauka moloda – Newsletter Science is young. Issue 18. Ternopil. 118–122. [in Ukrainian].
5. Kozachenko, H. V., Ponomarov, V. P., Liashenko, O. M. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta mekhanizm zabezpechennia : monohrafiia [Economic security of the enterprise: the essence and mechanism of provision: a monograph] K.: Libra, 2003. 280. [in Ukrainian].
6. Shvydanenko, H. O., Olesiuk, H. O. Suchasna tekhnolohiia diahnostyky finansovo-ekonomichnoi diialnosti pidpriemstva : monohrafiia [Modern technology of diagnostics of financial and economic activity of the enterprise: monograph] K.: KNEU, 2002. 192. [in Ukrainian].

Надійшла / Paper received: 04.10.2020

Надрукована / Paper Printed : 04.01.2021